

misliti, si jo v glavo vtisniti, in vedno skrbeti, de, novih se učeč, poprejšnih ne pozabi. To živo poprosimo in prijazno priporočimo vsim, ki želijo s kemijskimi resnicami navdati se; saj bo le k njih lastnimu, gotovemu pridu!

Taki bodo zamogli sčasama očáki kmetijstva biti, po katerih bi se na Slovenskim mnoge prazne vére zatirale, nove koristniši dela vpeljevale, in tedaj resnica, bolj umno kmetijstvo, in veči blažnost med ljudmi širile.

„Če te jedro mika, lupino zgrizi“ — je star pregovor, ki pri kmetijstvu in rokodelstvu tole pomeni: brez natoroznanstva in prave vednosti ne zamore kmetovavec pa tudi rokodellec ne, dostojniga dobička pričakovati. Pojte tedej, ljubi kmetovavci in rokodelci, gospodarji in gospodinje, stari in mladi z menoj — v šolo! Podučil vas bom, kar mi bo nar bolj moč, v nar potrebnih rečeh, in pa v kratkih sestavkih, de se jih boste zamogli od eniga tedna do družiga dobro v glavo vtisniti.

(Dalje sledi.)

Mazilo za lesene strehe.

Se vzame 1 del peska, 2 dela pepela, 3 dele vgašeniga in z oljem naribaniga apna. Te reči se práv dobro skupej zmešajo. S tem mazilam se z velikim čopam (Anstreichpinsel) lesena streha namaže; prva lega tenjkó, druga bolj debelo. — Ta zmes se lesá takó močno prime, de ga ne ogenj, ne voda razdjati ali pokončati ne more.

Domače zdravilo.

Bolniki, ki morajo več tednov v postelji ležati, se naležêjo na raznih krajih života dostikrat do kervaviga in si clo kožo preležêjo. To takim revčikam hude bolečine naredí; prebračajo se po noči in po dnévu od ene strani do druge, pa so že povsod preležani; torej nikjer ne najdejo miru. Takim otiskam in ranam se takole pomaga: Bolnik mora karkoli je moč osnažen in čeden ležati; rjuha pod otiski ne sme zgibičena (nabavdana) biti, sicer ga še huje tiši; bolj ko je rjuha tenjka, menj ga tiši. Dokler se na otiski le ruče lise kažejo, pomagajo rutice z merzlo vodo namočene in pridno na otišan del položevane. Ko je otisk že huda rana, se z merzlo vodo ravno takó ravná, tode se ji mora polovica dobriga vina perdjati, ali pa tretji del žganja. Posebno zdravilno moč zoper preležano kožo imajo pa péne neosoljeniga govejiga, telečjiga ali ovčjiga mesa. Kadar se namreč mesó, pa ne osoljêno, kuha, posnemi pene, ki jih mesó pri kuhi dela, in pomaži z njimi rane bolnika štirikrat ali petkrat na dan. Velikokrat je to že čudo hitro pomagalo.

Za domače potrebe.

(Madeže iz oblačil lahko spraviti). Vsakimu se težko zdi, če v lepo oblačilo madeže dobí. Posebno se oblačilo ponečedi, če se z mastjo polije. Tode temu se hitro pomaga. Kader oblačilo kakoršno si bodi z mastjo poliješ, vzemi hitro jajčniga rumenjaka, dobro debelo ž njim madež pomaži; obesi potem oblačilo v senco, de ga veter dobro presuši. Zmencaj potem madež, opèri ga z mlačno vodo, in nič se ne bo poznalo kje je bil. Zoper razne druge madeže pa perice maslo práv zlo hvalijo.

(Lepe zobé ohraniti). Vsak človek ima rad lepe in terdne zobé. Posebno ženske so žalostne, če zobé zgubijo, ali če se jim očernijo. Kdor hoče tedaj zobé lepe in terdne ohraniti, naj jih večkrat z vinskim jesiham dobro zmiije in zbriše. Tudi je dobro oglja v šupo stleči, in s to ogljeno šupo zobé včasí na lahko podergniti; lepi beli bodo ostali.

(Barovnice). Barovnice ali černe jagode so vsim znane, povsod se lahko dobijo. Premalo pa vedó ljudje ceniti barovnice; ko bi vedili v koliki prid se zamorejo obračati, bolj skerbno bi jih naberali in varno jih hranovali. V mescu Velikiserpanu so barovnice zrele, takrat naj si jih vsak nekoliko nabere, naj jih posuši in spravi v posodo dobro zavezano. Če kdo hudo drisko ali grižo dobí, kmalo se je dostikrat znebi, če dve žlici suhih barovnic v maslicu vode skuha, tisto vodo mlačno popije in tudi barovnice pozoblje. — S tem pa ni rečeno, de bi v hudi driski ali griži bolniki pomoč umniga zdravnika ne iskali.

(Kri kader iz nosa teče hitro vstaviti). Nek sloveč francozki zdravnik Negrir po imenu pravi, de človek kader mu kri iz nosa teče, jo práv lahko vstavi. Drujiga ni treba kakor roko naj na ravnost kviško derží, in sicer naj hitro vzdigne desno roko, če iz desne nosnice kri teče, vzdigne naj levo, kader mu is leve nosnice kri teče. To sredstvo bo pa javalne vselej pomagalo; poskusiti se pa vunder zamore. C.

Slovenca tudi Francozje časté.

Smert visokozasluženiga Teržaškiga škofa so zvedili kmalo tudi v Parizu. Vredništvo francozkiga mesečniga časopisa, ki se imenuje „le necrologe universel du XIX siecle“ in ki popisuje samo življenje umerlih imenitnih mož tekočiga stoletja, je 13. Grudna pretečeniga leta prosilo, de bi mu iz Tersta poslali popis Ravnikarjeviga življenja. Vikši vrednik imenovaniga časopisa gosp. Saint-Maurice Cabany sklène ta dopis, kteriga so mi visoko častitljivi Gospod prijazno v roke podali, s temi besedami: „Noben človek ne zasluži bolj ko rajnki Ravnikar priti v te velike bukve, v kterih so vse imenitne osebe sedajniga stoletja zapisane.“ — Komu bi serce od veselja ne poskakovalo, slišati, kakó ptuj narod Slovence častí!

Dr. Bleiweis.

Oznanilo in povaba na nove bukve, kterim je imé:

Drobtince za novo leto

učiteljam in učencam, starišam in otrokam v poučenju ino za kratek čas.

I. leto.

Na svitlo da Anton Slomšek, vikši ogleda šol Lavan-tinske škofije.

V Gradci natisnene, v Celji naprodaj v prihodnji veliki noči.

Preljubi bratje in prijateli!

Slovenci so po navadi dobriga serca; kar imajo, radi dajo, de eden drugimu pomagajo. Tak je práv; zakaj kersanska ljubézen ravno to nar bolj terdo zapoveduje.

Dober Bog je vsakimu dal mero svojih darov: enimu čedno besedo, drugimu lepo pésem, tretjemu kak dober nauk — vsakimu nekoliko, nobenimu ne vsiga; pa je vender za vse razdelil svoje duhovske in telesne darove, naj bi si pomagali, po méri prijetih dobrót. Efez. 4, 7.

„Kdo neki je zvést in razumen hlapec, kteriga je postavil njegov Gospód čez svojo družino, de jim daja ob časi živeža?“ vpraša Jezus. Mat. 24, 45. Bog daj, naj bi bili vsi, ki nas je Oče nebeški učitelje svoji družini postavil, zvesti delivci božjih dobrót! „Dajte, in se vam bo dalo.“ Luk. 6, 38.

Podam vam za novo leto nekoliko drobtine duhovske hrane, ki so iz moje in iz ptujih krušenc pobrane, de se ne zgubijo in ne potratijo, ampak ohranijo za vsakdanje potrebe. Mislim, de je vsaka taka duhovska reč, naj si bo pridga ali keršanski nauk, lepa pésem ali lična pripoved ravno tak božji dar, kakor košček kruha, ki se ne sme zavreči, ampak se mora poshraniti za prihodnje potrebe. Joan. 6, 12.

Upam, de Vam bom vstregel, prečastiti duhovski bratje! kér Vam nekoliko na novo osnovanih keršanskih beséd za pokušno ponudim. — Želim vam vstreči, predragi gospodje šolski! ako Vam nekoliko nauka za šolo pokažem, in nekaj resničnih prigodb, pa malo pravlic zravno povém. — Nadjam se, de mi ne bote zamerili, Vi očetje in matere, gospodarji in gospodinje! ako Vam za novo leto povém, kakó naj bi otroke v strahu božjim redili, kakó pošteno za svojo družino skerbili; zakaj, kdor za svoje, zlasti pa za domače ne skerbí, je vero zatajil, in je hujsi od neznaboga. I. Tim. 5, 8. — Pa tudi pésternam perzibeli, tericam, predicam in pericam bi se rad vslužil, naj bi tak hude ne bile, kakor imajo staro navado, ampak raji čedne pesmice pele. Tudi pesmica lepa je božji dar; naj vam bo torej mar lepo popevati. Nekoliko novih pesem vam torej za novo leto podám.

Ne bilo bi pa práv, ako bi samo grablje imeli in radi jemali, víl pa nič, de bi tudi drugim dajali, kar je vam Bog dal. Samopašnost, volčja navada, de bi ne bila med nami domá! — Sased sosedu rad kruha na mizo položi rekoč: Prijatelj! vreži si in pokusi naše gospodinje peke; zakaj bi pa duhovskih drobtine drugi drugim pokušati ne dali, ki nam jih je dober Bog dal? — Pošlite mi torej, častivredni tovarši, sosedje in prijatli, tudi Vi za prihodnjo novo leto takih, in enakih drobtine, kakoršnih sim Vam jez letas položil; bom poskusil z božjo pomočjo zopet polno krušenco jih nabrati in v bukvah za prihodnje novo leto na svetlo dati, dokler bode Bogu dopadlo in poštenim ljudem, če mi bote pomagali, kar premorete. Lepši in boljši ko bodo drobtince, večí bo naše veselje in prid.

Dolgo sim že želel in premišljeval, kakó bi Slovenci pošteno omizje naredili, na tisto duhovskih darov polagati, kterih pridne Ljubljanske Novice, kakorkoli skerbne za srečo dežele, zató na svojo slavno mizo ne jemlejo, kér bi jim bile preduhovske. Sklenil sim torej za to leto mizo pogerniti, in drobtine za pokušno na-njo položiti, ki jih vsm dobrim prijatlam in domorodcam priporočim, naj jih pokusijo in presodijo, ali kaj veljajo ali ne? Ako veljajo, naj takih ali pa še boljših za povračilo dajo; kar jih pa ne veljá, naj se popravi in pa posvetje kakó?

Imajo naše dni svoje omizje zdravniki za ozdravo ljudi, sodniki za pravice dežele, rokodeli in kmetje za živinsko rejo in obdelovanje poljá; še clo godci imajo svoj dnevnik, v kterim se pogovorijo, kakó bi jim strune bolj vbrano pele; ali ni nam učenikam duhovskim in šolskim, staršam in oskerbnikam tudi potreba pogovoriti se, kakó bi po slovensko práv oskerbeli nar potrebniših reči, ki so h večí časti božji, nam h časni sreči in dušam v večno zveličanje? — se pomenili práv po domače, kakó bi keršanstvo vredno učili, šolo dobro ravnali, kojili otroke po božji volji, polepšali svet, zapérali pekel in ljudem v nebesa po-

magali? — pobarali tudi sosedo rekoč: kako pa kaj vi možje? — Bratje, ljubi dragi bratje! le Eno in ravno to je potrebno. Luk. 10, 42. Sežimo si torej v roke in pomagajmo, de bo vsako leto v prihod naše omizje nadevano, še lepših ko letas, duhovskih drobtine.

Ni jih veliko, ki bi vtegnili cele bukve popisati; pa jih je mnogo pridnih domorodcov, kterim kaka čedna pridga, lepa pravlica, tudi iz nemšine ali drugih jezikov poslovenjena, zdaj mična pesmica gladko izteče, ali se kaj veseliga, ali žalostniga pergodi — za take reči prosim, de mi jih pošlete za slovensko omizje. — Dajte, in se Vam bo dalo.

Bog pa daj, de bi zdravi in veseli še veliko novih let doživeli, pa tudi pridno skerbili Slovincam kakor Nemcam za pravó časno srečo in izveličanje večno. To Vam želi, ki Vas ljubi

prijatelj Vaš

Slomšek.

Odperto pismice pisateljem Novic.

Ko sim Vas, ljube Novice, v letu 1843 prvič v roke dobil, sim se Vam — odkritoserčno povém — posmehval, in si v svoji nevédnosti, kakor marsikdo drugi mislil: Prazno je Vaše upanje!

Večkrat sim potem perložnost imel, Vas včasi v roke vzeti in zavólj dolgočasa pregledovati. — Ali ni bilo dolgo takó; kmalo so se mi oči odperle; prepričan sim bil svoje pomote, in bral sim Vas z radostjo, takó, de od tiste úre, ko sim svojo zmoto prevedil, nobeniga lista neprebraniga pustil nisim. Kér mi ni moč bilo, Vas plačevati, sim hodil nekiga dobrega gospóda, svojiga rojaka, po Vas nadlegovat. — Pri tem dobrim gospódu, kterimu bom vedno hvalo védil, mi je bilo perpušeno, še več drugih nemških časopisov brati; ali nobeniga potém toliko cenil nisim, ko — Novice!

Z besedami Vam dopovedati ne morem, kak visoko Vas častim; kolikšno veselje do Vas imam, in kakó hvaležin sim Vam.

Ve ste me z radostjo do materniga jezika, kteriga sim v svoji nevédnosti zaničeval, napolnile; Ve ste me prepričale, de slovenski jezik v besedah takó revin ni, kakor sim jez mislil; Ve ste mi razjasnile, kakó žalostno je, če človek materniga jezika še s pravimi čerkami pisati nezná *), s kratkim: Ve ste me v veliko rečeh podučile in me dosti koristniga naučile.

Vzemite torej, preljube Novice, za vse to mojo veliko hvalo in oblubo, de boste tudi v prihodnje meni in veliko znancam, kteri z menoj vred srede komej pričakujejo, nar ljubši časopis ostale.

V Ljubljani 30. Grudna 1845.

Janez Larnavti.

Imenitnost Šmarske fare poleg Krajnja.

Šmarska fara poleg Krajnja je zató toliko imenitna, kér je prvi Ljubljanski škof, žlahtni Žiga Lambergtukaj fajmošter bil. Od tod se je v Beč (na Dunaj) podal, kjer je bil pri Cesarji Frideriku I. dvorni kaplan in delitelj milodarov (Almosen-Austheiler). Ko je imenovani Cesar Friderik Ljubljansko škofijo osnoval, je Lambergova perviga žkofa izvolil v letu 1463.

(Valvazor.)

*) Kakor se je meni še pred dvema letama godilo, takó se godí tudi več drugim učencam iz vikših šol, de *fch*, *sch* namesti *fh*, *sh* pišejo; ali pa de *f* (to je *ß*, po Gajevim *s*) in *s* (to je *ſ*, po Gajevim *ss*) brez vsiga razločka stavijo, kjer se jim zdi. — Ali bi ne bilo dobro, ko bi gospódje učeniki domorodne učence že v drugi ali v tretji nemški šoli, kjer se pravopisa nemškiga jezika učé, tudi memo gredé saj na splošne ravnala slovenskiga pravopisa opomnili? To bi jim toliko časa ne vzelo. — Dopisnik.